

Kuva: Eija Syrjälä

HITONHAUDAN ROTKO JA YMPÄRISTÖ

Opetuskäyttö

Natura 2000 -kohde, maakunnallisesti merkittävä kalliomuodostuma, harjajensuojelu, soidensuojelu, uhanalaisia lajeja, pohjavesialue, jääkauden jäljet, kallioperä, kansantarinat.

Kuvaus

Hitonhauta on osa Laukaan kirkolta Saarijärvelle ulottuvaa 106 km:n pituista harjajaksoa. Koko Hitonhaudan maasto on geologisesti ja kasvistollisesti erittäin merkittävää Natura 2000 -aluetta.

Rotkolaakso on kokemisen arvoinen paikka. Se on jylhä ja vaikuttava, noin 800 metriä pitkä ja 30-40 metriä leveä, ja sen pystysuorat, jyrkänteiset, runsaan rakoilun lohkomat kallioseinämät ovat 10-20 metriä korkeita. Rotkovajoamassa on karuja kallioita, jyrkänteitä, lohkareikkoja, silokallioita, luolamaisia onkaloita, kallioterasseja ja hyllyjä. Rotko syvenee kaakosta luoteeseen. Kallioseinämien juurella ja rotkon pohjalla on runsaasti lohkareikkoja.

Rotkon tulkitaan syntyneen maankuoren liikuntojen ruhjeena. Jyrkistä seinämistä, huuhtoutuneesta maaperästä ja pyöristyneistä kaakkoispuolen kivistä sen on päätelty olleen jääkauden koskimaisten sulamisvesivirtojen purkautumispaikka. Rotkon lounaispuolella kohoava Hitonmäki (+ 240,1) on Laukaan korkeimpia paikkoja. Iso-Harisen järvi sijaitsee purkautumisväylän alimmalla tasolla (+ 126,5). Maaston länsi- ja pohjoisosassa on arvokas harjualue. Syvä Kuppihauta jakaa harjun rinnakkaiselänteeksi. Piilolamminmäen kallioalue on pääosin harvaa kalliomännikköä. Piilolampi koillisessa on maisemallisesti hieno, kalliorantainen metsälampi.

Rotkossa kasvaa useita vaateliaita lehtokasveja, mm. hajuheinä, velholehti, lehtomatara ja mäntykukka. Rotkolle johtavan tien varrella on kaksi pientä luonnonsuojelualuetta. Piilolammesta laskevan puron alajuoksulla on pieni puronvarsilehto (1 ha), joka on valtakunnallisen soidensuojeluohjelman kohde samoin kuin Hitonhaudan letto (0,5 ha) tien molemmin puolin. Lajistosta löytyy lisätietoa Hitonhaudan opasvihkosesta.

Suomen sodan aikana 1804-05 Valkolan kyläläiset piiloutuivat rotkomaastoon venäläisiä pako. Pohjoispäässä on luola, jonne mahtuu kiipeämään. Luolan toinen suuaukko on korkealla seinämassä.

Kansantarinat kertovat Hitto-menninkäisestä, joka on säilytellyt ihmisiä rotkossa. Hiton kivettyneet kasvat löytyvät kallioseinämästä. Jarmo Kankainen valokuvasi sen, ja Mari Ylipiha antoi menninkäiselle ilmiäsun ja piirsi sen aidassa ympäristössään. Hitto Hitonpoikkaa käytetään ympäristökasvatuksen satuhahmona. Se esiintyy myös rotkon opasteissa.

Opasteet ja retkipalvelut

Hitonhaudan luonto-opasvihkosta saa Laukaan kirjastosta tai kunnanvirastosta. Maastossa on opasteet Valkolan kylän suunnasta Hitonhaudalle Harisen laavulle, jossa on parkkipaikka. Opasteet johdattavat polulle, josta pääsee rotkoon sen eteläpäästä. Rotkon alueella ei ole opasteita. Pohjoispäästä pääsee nousemaan jyrkänteen rinnettä pitkin rotkon reunalla kulkevalle polulle ja edelleen metsäautotielle ja takaisin Harisen laavulle. Luontopolun opastus- ja kunnostusmahdollisuuksia selvitetään. Opastusta ryhmille voi kysyä Laukaan luontokoulusta sekä kunnan neuvonnasta. Maastosta on olemassa kolme suunnistuskarttaa, joita voi kysyä Laukaan kunnan vapaa-aikatoimesta.

Saavutettavuus ja varusteet

Hitonhauta sijaitsee Laukaan kunnan luoteisosassa lähellä Äänekosken kaupungin rajaa. Rotkoon pääsee eteläpään kautta, teiden risteyksissä on opasteita. Rotkolaaksoon on opastettu reitti Valkolantieltä (6375) sekä E4-tieltä isojen soraomonttujen halki. Pysäköintipaikoilta on n. 1,5 km kävelymatka rotkoon. Opastettu reitti kulkee metsätietä ja polkuja pitkin. Hitonhaudantien päässä on Harisen laavu, puuliiteri sekä WC. Se on Valkolan kyläseuran ylläpitämä. Maasto on rotkossa vaikeakulkuista ja liukasta. Irtolohkareet ja kaatuneet puut vaikeuttavat etenemistä. Keväisin rotkon alaosa kaakossa on veden peitossa. Kohde ei sovi liikuntarajoitteisille. Kulkijaa kehoitetaan varovaisuuteen ja varaamaan aikaa retkelle n. 2-3 h.

Lähteet

Hitonhauta, luonto-opasvihkonen, Laukaan kunta, ympäristönsuojelu

[Luontoretelle Keski-Suomeen, Laukaa](#)

<http://www.ymparisto.fi/ksu> >Luonnonsuojelu >Natura 2000 -kuvaus Hitonhauta-Kylmähauta-Hirvasjoki

